

Op deze website kunt u ook informatie vinden over bijvoorbeeld meer triviale zaken als openingstijden en entreekosten. Ook is er informatie te vinden over de twee tijdschriften die het NMR uitgeeft, het wetenschappelijke 'Deinsea' en het populaire 'Straatgras'.

Geraadpleegde literatuur

- NIEUWENHUIS, J.G.B. (1990), De herkomst van onze tropische zeeschelpen uit de Molukken. -Straatgras, 2(4): 4-6.
 SLIEKER, F.J.A. & J. TRAUSEL (2007), De schelpencollectie van het NMR: werk in uitvoering. - Straatgras, 19(3): 45-49.

Adres van de schrijver:
 Couwenhoven 55-19
 3703 EV Zeist
 leo.vangemert@planet.nl

De molluskenfauna van de Noordpolder

M. de Jong

The molluscs in the ditches and their banks in the Noordpolder near Ossendrecht (province of Noord-Brabant, the Netherlands) were assessed. In the coming years the water level will be raised. It is currently unknown how this will effect the malacofauna. Therefore, a baseline study was carried out. In total 10 aquatic mollusc species and 14 terrestrial species were found. The fauna is characteristic for the western part of Noord-Brabant. The assessment will serve as a baseline study for monitoring future faunal developments as the aquatic habitats in the Noordpolder are likely to undergo significant modifications.

De Noordpolder van Ossendrecht is één van de oudste en óók één van de laagst gelegen polders aan de voet van de Brabantse Wal. Vanwege de kwel uit de hoger gelegen gronden is er al voor de zeespiegelrijzing veenvorming ontstaan. Op dit veen is in latere eeuwen door de rijzende zee klei afgezet. Door bemaling en natuurlijke processen is het veen gaan inklinken.

De landbouwkundige waarden van de gronden is niet hoog vanwege de lage ligging, de veen hoog in de ondergrond en de aanwezigheid van kwel. Vanwege die ongunstige landbouwkundige eigenschappen is het natste gedeelte van de Noordpolder door de landelijke overheid bestemd tot natte natuurparel. Deze aangewezen status schept zodanige financiële mogelijkheden dat deze gronden op vrijwillige basis door natuurbeherende instanties, in dit geval door de Vereniging Natuurmonumenten kunnen worden aangekocht. De vereniging is thans voor tweederde eigenaar van het gedeelte dat bestemd is als natte natuurparel. Het noordelijke en zuidelijke gedeelte van de polder, waar al aaneengesloten gebiedjes van Natuurmonumenten liggen, wordt in 2008 vernat door middel van dammen en verhoogde duikers om zo langer water vast te houden. Na enige jaren veranderen deze gebiedjes dan in bloemrijk grasland en bieden zo door de sterk verhoogde waterstand leefmogelijkheden voor weidevogels, zoals grutto, tureluur, Kievit en scholekster.

De belevingswaarde van deze op zich toch al bijzonder mooie polder zal door genoemde ingrepen nog sterker toenemen en dit alles op loopafstand van de kernen Ossendrecht, Woensdrecht en Hoogerheide van de gemeente Woensdrecht. Veel natte natuurparels liggen vaak veraf van de bebouwing en zijn meestal moeilijk bereikbaar. Deze parel ligt bij wijze van spreken aan de achterdeur voor de bewoners van de gemeente Woensdrecht (vrij naar www.brabantsewal.nl , mei 2007).

recht (vrij naar www.brabantsewal.nl , mei 2007).

In mei 2007 heb ik op verzoek van de Vereniging Natuurmonumenten, afdeling West Noord-Brabant 2 gebieden van de Noordpolder in Ossendrecht kwalitatief en kwantitatief geïnventariseerd op de aanwezigheid van terrestrische en aquatische weekdieren. Er werden monsters strooisel en bodemslib genomen, gedroogd, uitgelezen op de aanwezigheid van slakken en de aanwezige slakken werden op naam gebracht. Deze dieren zijn in verband gebracht met de Habitatrictlijn slakken en de Rode lijst Nederlandse weekdieren. Tenslotte is van ieder biotoop de soortendiversiteit vastgesteld. De tijdens het veldwerk in Noord-Brabant van A. Boesveld in 2005 verzamelde gegevens bevatten veel informatie over welke soorten bij elkaar voorkomen. Op basis van de gegevens verkregen uit de bodemmonsters is door hem berekend welke soorten vaak bij elkaar worden aangetroffen (alledaagse begeleiders) en welke soorten een grote overlap met elkaar vertonen (karakteristieke begeleiders). De tabellen van Boesveld zijn goed bruikbaar om de soortendiversiteit in een gebied tot uitdrukking te laten komen.

Er werden een tweetal gebieden geïnventariseerd. Door de wijze van monsterneming, de hoeveelheden aangetroffen individuen en het aantal soorten is het mijns inziens verantwoord om aan de aangetroffen soorten een proportionaliteitsgetal toe te kennen. Dit getal geeft de hoeveelheid individuen per soort per honderd dieren aan. Aan de hand van dit getal kan de dominantie van de diverse soorten in het gebied worden aangetoond.

Gebied 1

Gebied 1, liggend direct bij de ingang van de polder - Amersfoortcoördinaten 7910 en 37910 - bleek rijk aan soorten en hoeveelheden terrestrische weekdieren, de

aanwezigheid van meer dan honderd individuen kon worden vastgesteld. Deze dieren konden in 12 soorten worden onderscheiden.

In het bodemonmonster van dat gebied werden 2 soorten bivalven en 1 soort gastropoda aangetroffen. De Glanzende erwtenmossel bleek dominant aanwezig in het monster.

GEBIED 1 BIOTOOP LAND

Strooisel Gebied 1

In het strooisel van Gebied 1 werden de volgende terrestrische weekdieren aangetroffen.

<i>Cochlicopa lubrica</i> (MÜLLER, 1774)	21*
<i>Oxychilus (Oxychilus) cellarius</i> (MÜLLER, 1774)	18
<i>Vallonia costata</i> (MÜLLER, 1774)	17
<i>Nesovitrea (Perpolita) hammonis</i> (STRÖM, 1765)	10
<i>Vitrea crystallina</i> (MÜLLER, 1774)	10
<i>Cepaea (Cepaea) nemoralis</i> (LINNAEUS, 1758)	8
<i>Vitrea contracta</i> (WESTERLUND, 1871)	5
<i>Vitrea (Vitrea) pellucida pellucida</i> (MÜLLER, 1774)	4
<i>Aegopinella nitidula</i> (DRAPARNAUD, 1805)	3
<i>Monacha (Eutheba) cantiana</i> (MONTAGU, 1803)	2

* Het aan de naam toegevoegd getal is een mate van de dominantie van de dieren in het gebied. Dit is eveneens van toepassing op de dieren, aangetroffen in de overige 3 biotopen.

In Gebied 1 kon langs de oever van de sloot over een lengte van circa 50 m en een breedte van circa 5 m circa 8 L strooisel worden verzameld. Uit de sloot die zwart water bevatte werd in 20 grepen verspreid over circa 50 m circa 10 liter dun slib verzameld. Na droging restte 1 kg droge stof dat bestond uit kleiig humusrijk zand, vermengd met materiaal als in het monster strooisel aanwezig.

Bodemslib Gebied 1

In het monster bodemslib uit dat gebied werden de volgende aquatische weekdieren aangetroffen:

<i>Pisidium (Cingulipisidium) nitidum</i> JENYNS, 1832	82
<i>Bithynia (Bithynia) tentaculata</i> (LINNAEUS, 1758)	12
<i>Musculium lacustre</i> (MÜLLER, 1774)	6

Gebied 2

Gebied 2, een vijftal kilometer dieper gelegen in de polder -coördinaten 7934 en 37981- bleek matig rijk aan soorten en hoeveelheden landslakken. In situ werden per meter meer dan honderd exemplaren van de *Monacha (Eutheba) cantiana* (MONTAGU, 1803) waargenomen, over een lengte van meer dan vijftig meter. In het ter plaatse genomen monster werden 5 soorten terrestrische weekdieren aangetroffen. Dit gebied bleek rijk aan soorten en hoeveelheden aquatische gastropoda en bivalven. In het monster bodemslib werden meer dan 170 dieren aangetroffen die in 10 soorten konden worden onderscheiden.

In Gebied 2 kon door de aard van het gebied een klein monster van circa 4 liter kleiig materiaal worden genomen. Uit de sloot, die helder water bevatte, werd in 20 grepen verspreid over circa 50 m 10 liter matig dik slib verzameld. Na droging bleef aan droge stof circa 2 kg over. Dit materiaal bestond uit een kleiige substantie.

Strooisel Gebied 2

In het monster strooisel uit Gebied 2 werden de volgende terrestrische weekdieren aangetroffen:

<i>Monacha (Monacha) cantiana</i> (MONTAGU, 1803)	91
<i>Aegopinella nitidula</i> (DRAPARNAUD, 1805)	5
<i>Nesovitrea (Perpolita) hammonis</i> (STRÖM, 1765)	2
<i>Vallonia pulchella</i> (MÜLLER, 1774)	1
<i>Vitrea crystallina</i> (MÜLLER, 1774)	1

Bodemslib Gebied 2

Het monster bodemslib uit dat gebied bevatte de volgende aquatische weekdieren:

<i>Pisidium (Cingulipisidium) nitidum</i> JENYNS, 1832	31
<i>Bithynia (Bithynia) tentaculata</i> (LINNAEUS, 1758)	19
<i>Musculium lacustre</i> (MÜLLER, 1774)	14
<i>Gyraulus (Armiger) crista</i> (LINNAEUS, 1758)	13
<i>Valvata (Cincinna) piscinalis</i> (MÜLLER, 1774)	7
<i>Haitia acuta</i> (DRAPARNAUD, 1805)	5
<i>Anisus (Disculifer) vortex</i> (LINNAEUS, 1758)	5
<i>Hippeutis complanatus</i> (LINNAEUS, 1758)	3
<i>Lymnaea stagnalis</i> (LINNAEUS, 1758)	2
<i>Segmentina nitida</i> (MÜLLER, 1774)	1

Conclusies

* Alle aangetroffen weekdieren zijn als algemene soorten voor de hele provincie aan te merken.

* Ten opzichte van de inventarisatie van A. Boesveld in 2005 zijn er geen wezenlijke veranderingen in de diversiteit van terrestrische weekdieren in het gebied aangetoond.

* Geen der aangetroffen weekdieren valt onder de

Habitatrichtlijn slakken.

* Geen der aangetroffen weekdieren wordt genoemd in de Rode lijst Nederlandse weekdieren.

* Gebied 1 heeft matig tot weinig soortendiversiteit aan terrestrische weekdieren.

* Gebied 2 heeft een geringe soortendiversiteit aan die weekdieren.

GEBIED 2 BIOTOOP WATER

GEBIED 2 BIOTOOP LAND

Zoals al werd opgemerkt, wordt overwogen om de waterstand in de sloten van de Noordpolder te verhogen. Doorgaans is dit goed voor flora en fauna. Een nadeel is

dat droogteminnende terrestrische weekdieren zouden kunnen verdrinken. Alle in het gebied aangetroffen soorten gedijen echter goed op vochtige of zelfs drassige grond.

Voor het voortbestaan van die soorten hoeft dus in elk geval niet gevreesd te worden als de waterstand in de sloten wordt verhoogd.

De monitoring in de Noordpolder van Ossendrecht zal tweejaarlijks worden herhaald. De invloed van zowel beheersmaatregelen als die van de klimaatverandering kan dan worden waargenomen.

Literatuur

E. GITTENBERGER, E., W. BACKHUYS & TH. E. J. RIPKEN (1984): De landslakken van Nederland. – Bibliotheek van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, uitgave 37: 184 pp.

E. GITTENBERGER, E., A.W. JANSSEN, W.J. KUIJPER, J.G.J. KUIPER, T. MEIJER, G. VAN DER VELDE & J.N. DE VRIES (1998): De Nederlandse zoetwatermollusken. Recente en fossiele weekdieren uit zoet en brak water. – Nederlandse fauna 2. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden: 288 pp., 12 plates.

NATURA 2000- stichting ANEMOON. Habitatrichtlijn slakken.

BRUYNE, R.H. DE, H. WALLBRINK & A.W. GMELIG MEYLING (2003): Bedreigde en verdwenen land- en zoetwaterweekdieren in Nederland (Mollusca). – European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden & Stichting ANEMOON, Heemstede: 88 pp.

BOESVELD, A. (2005): Inventarisatie van de landslakken van Noord-Brabant. – Stichting European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden: 104 pp. (rapportnummer EIS2005-02).

Adres van de auteur:

Klimopberg 67
4708 KL Roosendaal
jon73089@planet.nl

Vooraankondiging Malacologisch Congres

Announcement Malacological Congress

15-19 september 2008

Portuguese Institute of Malacology

Meer informatie:

Goncalo Calado, tel +351 - 96 795 00 55

bagoncas@netvisao.pt